

- приведение нормативной базы и регулирования финансовых услуг в соответствие с мировыми стандартами;
- концентрация торговли ценными бумагами на организованном рынке, деятельность которого соответствует международным стандартам.

Литература

1. Міньков В. І. Деякі особливості розвитку фондового ринку України / В. І. Міньков // Фінанси України – 2005. – № 12. – С. 104–114.
2. Дідик Л. М. Фондовий ринок України : проблеми та шляхи підвищення ефективності функціонування / Л. М. Дідик, Є. А. Уланова // Економічний простір. – 2008. – № 19. – С. 149–160.
3. Кондрашихин А. Б. Фондовый рынок / А. Б. Кондрашихин, В. Г. Рожманов. – К. : Центр навч. л-ры, 2008. – 376 с.
4. Boucher C. Stock Market Valuation the Role of the Macroeconomic Risk Premium / C. Boucher // Working Paper. – 2003. – P. 32.
5. Ганжела В. Э. Тенденции развития мировых фондовых рынков / В. Э. Ганжела // 36. наук. пр. V Міжнар. наук.-практ. конф. “Соціально-економічні реформи у контексті інтеграційного вибору України”. – Дніпропетровськ : ПДАБА. – 2008. – Т. 3. – С. 18–20.
6. Прилипка В. С. Фондовий ринок України та його роль в інвестиційно-інноваційній діяльності підприємства / В. С. Прилипка // Проблеми науки. – 2006. – № 2. – С. 16–22.
7. ЗУ “Про акціонерні товариства” от 17.09.2008 р., № 514–VI // <http://search.ligazakon.ua/>.
8. Григоренко Е. Проблемы и перспективы развития рынка коллективных инвестиций в Украине. Взгляд УАИБ / Е. Григоренко // Матер. II ежегод. конф. “Управление финансовыми активами : коллективное финансирование”. – 2006. – С. 1–8.
9. Корнійчук О. Системні проблеми фондового ринку та їх вплив на реалізацію національних інтересів у фінансовій сфері / О. Корнійчук // Економічний Часопис-XXI. – 2006. – № 3–4.
10. Архиреев С. І., Зінченко Я. В. Валютні ризики іноземних інвесторів та валютна політика України Стратегічна панорама. – 2003. – № 2.
11. <http://finance.ua/>.
12. <http://www.pfts.com>.

УДК 330.341.1(045)

Т. І. НІКОЛЕНКО

Маріупольський державний гуманітарний університет

РОЗВИТОК МІЖНАРОДНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

У статті проаналізовано світовий ринок науково-технічних послуг; досліджено сучасні умови конкуренції на міжнародному рівні; запропоновано пріоритетні напрямки формування стратегії інноваційної діяльності України в умовах міжнародної інтеграції.

The world market of scientific and technical services is analysed in the article; priorities of innovative activity strategy formation in Ukraine in terms of international integration are offered.

Ключові слова: технології; світовий ринок технологій; інновації; технополіс; науково-технічні послуги, інноваційна діяльність; інноваційна сфера; інноваційна інфраструктура; інноваційний розвиток.

Вступ. Головною ознакою процесів, що відбуваються у сучасному світі, є глобальна інтеграція економіки, політики, науково-технологічної сфери, природоохоронної діяльності і соціального добробуту. У сучасних умовах глобалізації економічного життя розвинуті країни, де наука виконує роль головного економіко-відтворювального фактора, забезпечують свій розвиток за рахунок вдосконалення існуючих технологій, техніки та використання принципово нових наукових досягнень. Міжнародний технологічний та науковий обмін, трансфер інтелектуального потенціалу – одна з ознак нашого часу.

На сучасному етапі економічного розвитку міжнародні інноваційні процеси сприяють прискореному розвитку продуктивних сил, науково-технічному прогресу, зростанню інтенсивності у взаємовідносинах між економіками країн. Сутність міжнародних інноваційних процесів з урахуванням сучасних тенденцій розвитку світового господарства і поглиблення науково-інноваційної місткості економічного зростання дозволяє розглядати його ширше, ніж звичайний процес інтеграції, оскільки міжнародне інноваційне співробітництво в сучасних умовах дає комплексний ефект, комбінуючи такі фактори, як іноземний капітал, нові технології, інтеграційні можливості і вихід на світові ринки, зокрема світовий ринок технологій.

Теоретичною і методологічною основою дослідження послужили праці вітчизняних і зарубіжних вчених у галузі інноваційного розвитку світового господарства, сучасних економічних відносин, а також праці присвячені проблемам економічного зростання і НТП в умовах глобалізації, вибору стратегій переходу до економіки інноваційного типу, серед них: Амітан В., Аптекар С., Губський Б., Лук'яненко Д., Гейц В., Данько М., Жаліло Л., Кінах А., Макогон Ю., Мартиненко В., Музиченко А., Крупка М., Савчук О., Санто Б., Чернега О., Уткін О., Шмелев Н.П., Яковец Ю.В. та інших.

Постановка завдання – обґрунтувати і дослідити практику стимулювання та чинники вдосконалення міжнародних інноваційних процесів

Результати. Світовий ринок технологій визначається як багаторівнева система обміну та постійних відносин між країнами світу відносно експорту та імпорту технології як товару (інновації), що виникає завдяки інноваційній діяльності країни, як сукупності суб'єктів господарювання та адміністративних важелів. Так, інноваційна діяльність країни – це перманентний процес, який безпосередньо ґрунтується на отриманні нових наукових результатів та їх технологічному провадженні у виробництво, забезпечуючи приріст ВВП головним чином за рахунок виробництва наукоємної продукції та послуг, використовуючи фактори ендogenous та екзогенного походження, відбувається у певному, визначеному просторі – інноваційній системі країни.

За статистичними даними СOT і ЮНКТАД, світовий ринок технологій промисловості в 2007 р. оцінювався майже 2660 млрд дол. США.

Найбільший його сегмент – ринок оснащення й устаткування склав майже 2300 млрд дол. США, ринок ліцензій і патентів і ринок науково-технічних послуг – відповідно майже 77 й 205 млрд дол. США. Ринок науково-технічних послуг також має тенденції до зростання. Зріст обсягу цього сегменту світового ринку технологій у 2007 році відносно 2006 року склав 7 % (рис. 1).

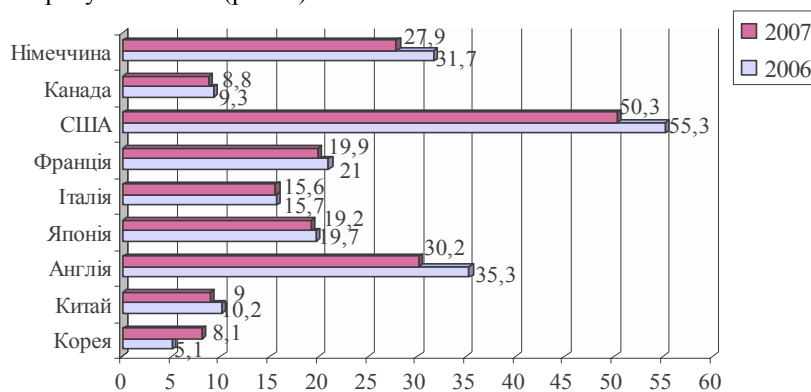

Рис. 1. Провідні експортери науково-технічних послуг, млрд дол. США (2006–2007 рр.)

Провідними експортерами цього ринку в 2007 році були: США – 55,3 млрд дол. США (33 %), Англія – 35,3 млрд дол. США (21 %), Німеччина – 31,7 млрд дол. США (19 %), Франція – 21,0 млрд дол. США (12,35 %), Японія 19,7 млрд дол. США (11,6 %), Італія – 15,7 млрд дол. США (9 %).

Географічна структура імпорту науково-технічних послуг за цей же період мала такий вигляд: США 20,6 % – 35 млрд дол., Німеччина 24,7 % – 41,9 млрд дол. США, Японія – 25,5 млрд дол. США (15 %), Італія – 19,7 млрд дол. США (11,6 %), Франція – 18 млрд дол. США (10,6 %), Англія – 15,7 млрд дол. США (9,2 %) (рис. 2).

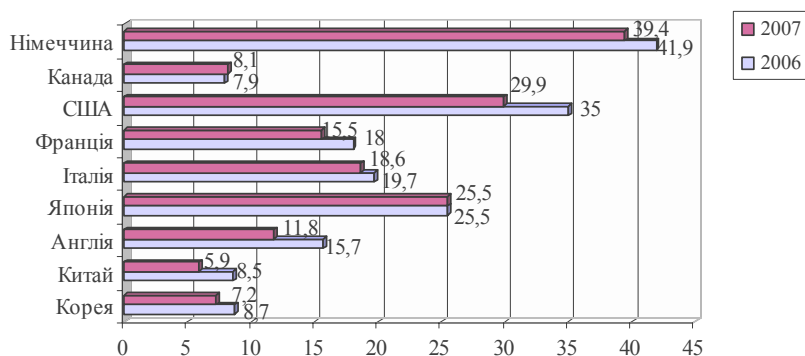

Рис. 2. Провідні імпортери науково-технічних послуг, млрд дол. США (2006–2007 рр.)

Уряди багатьох країн вкладають сили та кошти в створення й розвиток національних інноваційних систем переносу знань із сектору науки, де вони народжуються, у сектор виробництва, де вони перетворюються в товари й послуги. Світовий досвід показує: де інноваційна політика перебуває під контролем уряду, там досягають успіху. Прикладом можуть слугувати Японія, Німеччина, США, ряд інших країн з високим рівнем соціально-економічного розвитку, який є результатом ефективної інноваційної політики [3].

Основним елементом державної політики зарубіжних країн є програми стійкого розвитку технологічних утворень, зокрема інноваційних центрів, за допомогою яких периферійні області з відносно відсталою економікою перетворюються на високорозвинуті регіони, забезпечені високими технологіями в різних галузях промислового виробництва, транспорту та зв'язку. Проблеми раціонального розміщення виробничих сил і збалансованого розвитку окремих регіонів посідають центральне місце в ряді стратегічних напрямів державної економічної політики більшості країн. Світовий досвід роботи технологічних утворень дає змогу виділити п'ять факторів, що сприяють їх утворенню:

1. Достатній науковий, технічний й навчальний потенціал.
2. Спеціалізовані підприємства (заводи, об'єкти обслуговування техніки на стадії перед виробництвом і після нього тощо) є опорою технопарків.
3. Високий рівень концентрації великого капіталу й техніки.
4. Вибір місця розташування технополісу (стан транспортної мережі, наявність аеропорту, придатне навколишнє середовище, умови проживання й освіти).
5. Гнучка політика надання пільг, що сприяє оновленню виробництва та відкриттю нових підприємств (заохочення розвитку малого бізнесу, пільги для ризикових капіталовкладень, інвестиції в новостворені підприємства з новітньою технологією, стимулювання використання передової техніки) [2].

У Японії й Франції, наприклад, модель технополісу поширюється на всю навколишню міську територію; у США й Фінляндії – на обмежені території, що перебувають або в межах міста, або поблизу нього. У Карелії існує єдиний науковий центр, здатний стати базою для технополісу, – Петрозаводський державний університет, що вже має регіональну мережу своїх філій у різних містах Карелії.

Державна політика США в галузі науки й технології має три основні елементи:

По-перше, підтримка фундаментальних досліджень і фінансування базових цивільних НДДКР більше, ніж на 20 % здійснюється з федерального бюджету.

По-друге, уряд здійснює державні замовлення НДДКР в оборонній і космічній галузях, а також у галузі охорони здоров'я.

По-третє, ряд різнобічних державних заходів спрямований на стимулювання інноваційної й підприємницької діяльності. До них належать захист прав інтелектуальної власності, витоки якої сягають ще часів заснування республіки, а також податкові кредити для проведення НДДКР, що діють у тій чи іншій формі з початку 1980-х років. Виділяються кошти для промисловості, університетів й федеральних (державних) лабораторій. Останнім часом державний сектор НДДКР зростає величезними темпами, але в цілому загальна політика залишилася практично незмінною.

Іншими формами стимулювання інноваційної діяльності в країнах світу є надання позик, у тому числі без виплати відсотків (Швеція); дотацій (практично в усіх перелічених країнах); створення фондів упровадження інновацій з урахуванням можливого ризику (Німеччина, Франція, Швейцарія, Нідерланди); безоплатні позики, що досягають 50 % коштів, на впровадження інновацій (Німеччина); зниження державного мита для індивідуальних винахідників (Австрія, Німеччина, США та ін.); відстрочення виплати мита або звільнення від нього, якщо винахід стосується економії енергії (Австрія) тощо.

У світовій практиці застосовують різні варіанти розв'язання проблеми розвитку інноваційної інфраструктури: європейська модель розвитку інноваційної інфраструктури ґрунтується на державних інвестиціях та дотаціях і спрямовується, насамперед, на створення нових робочих місць. У країнах Азії інноваційна інфраструктура розвивається шляхом утворення технополісів (Японія), технопарків, насамперед, у галузі інформаційних технологій (Індія), розвитку різних типів інноваційних структур за фінансової підтримки держави (Китай). Модель розвитку інноваційної інфраструктури США менше орієнтована на державне фінансування й функціонує переважно завдяки інвестуванню зацікавлених фірм.

В умовах кризи розвинуті країни особливо роль приділяють стимулюванню інноваційної діяльності. Зокрема, у Канаді надаються державні гарантії щодо кредитування НДДКР, здійснюється безпосереднє державне фінансування НДДКР. У Японії здійснюється бюджетне субсидування і пільгове кредитування державних корпорацій, дослідницьких центрів, які проводять НДДКР спільно з приватними компаніями, у Німеччині надається фінансова підтримка розвитку довгострокових і ризикових досліджень у ключових сферах науково-технічної і виробничо-господарської діяльності.

У США, Німеччині, Франції, Великобританії, а останнім часом і в Росії прагнуть не тільки створити сприятливий клімат для розвитку інноваційної діяльності, залучення технологічних розробок у виробничий процес, приватних інвестицій у високотехнологічний сектор економіки, а й інтенсифікувати міжгалузевий науково-інформаційний обмін. Усе сказане є елементами та мотивами інституціоналізму, який можна трактувати як сучасну парадигму суспільного розвитку й управління.

Особливого значення сьогодні набуває розвиток нових інформаційних технологій. З одного боку, саме вони вважаються найбільш вагомим фактором, що дає країнам світу можливість підтримувати високий рівень економічної інтеграції, посилює процеси глобалізації. Справді, поширення Інтернету та цифрових технологій сприяє розвитку ринку послуг та комунікацій; збільшенню інтенсивності руху товарів і послуг, порівнянності світових та внутрішніх національних цін; прискорює рух потоків прямих та портфельних інвестицій, активізує

фондовий ринок тощо. З іншого боку, масове застосування засобів швидкої комунікації неминуче прискорить перетворення науково-технічної інформації на товар, торгівля яким є надзвичайно вигідною. На жаль, цей рівень світової інтеграції в Україні взагалі не задіяний [3].

Інноваційні процеси впливають на комплекс галузей економіки: дають змогу підвищити продуктивність праці й ефективність управління, зменшити витрати та кількість устаткування, полегшують комерційну діяльність, використовуючи глобальні комп'ютерні мережі. Особливістю нової економіки є те, що сучасні технології постійно вдосконалюються, що запобігає зниженню кривої життєвого циклу продукту.

Зараз Японія посідає перше місце з виробництва високотехнологічних товарів, побутової електронної техніки, роботів, автомобілів, тракторів, металообробного устаткування. Друге місце в світі за економічним потенціалом після США посідає Японія, для якої тривалий час була характерна політика жорсткого державного контролю за зовнішньоекономічною і валютною діяльністю. Тільки в 1970-ті роки, переконавшись у конкурентоспроможності своєї промисловості й міцності національної валюти, Японія поступово відійшла від жорсткого контролю.

На сучасному етапі саме науково-технічний розвиток країн, стан їх участі в міжнародному поділі праці, у міжнародному технологічному обміні, який дає багато переваг, обумовлює сучасну картину світу та його розвиток. Найбільш повно цей процес відображає модель світової економіки "Центр – Периферія", згідно з якою світова економіка складається з двох взаємопов'язаних і взаємообумовлених частин – центру і периферії, відносини між якими мають переважно характер "домінування – залежність".

З цією політикою зіткнулась й Україна, яку поступово відтісняють до самих околиць периферії. Це антидемпінгові процеси проти українських виробників, вимоги МВФ щодо реформування вітчизняної економіки та ін. У зв'язку з цим найгостріше постає питання підтримки вітчизняного інноваційного розвитку, включення до процесів міжнародного технологічного обміну та розробка і втілення концепції інноваційного розвитку країни.

Висновки. Проаналізувавши тенденції сучасного світового розвитку, можна зробити висновки, що для розвитку та активізації інноваційного процесу необхідно контролювати та збільшити фінансування науки, розробити відповідну законодавчу базу у сфері інтелектуальної власності, інструменти реалізації прийнятих законів та контролю за їх виконанням, створити по-справжньому сприятливі умови для малого та середнього бізнесу. Але, враховуючи світовий досвід, цього може бути недостатньо, проте Україна має всі умови для вдосконалення та розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності, для цього потрібно вирішити вищезазначені проблеми і створити власний унікальний механізм інноваційного розвитку економіки, враховуючи при цьому як сильні, так і слабкі сторони.

Література

1. Васильєва О. Технополіс як інноваційний важіль розвитку регіонів / О. Васильєва // Актуальні проблеми державного управління на новому етапі державотворення. – 2006. – Т. 2. – С. 28–30.
2. Лапечук П. Підтримка інноваційної діяльності. Досвід економічно розвинутих держав та України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=912>.
3. Макогон Ю. В. Инновационно-инвестиционная сфера Украины: состояние и перспективы развития / Ю. В. Макогон // Вісник Львівськ. комерц. акад. – Вип. 18. Ч. 1. – Л. : ЛКА, 2005. – С. 19–27.

УДК 336.71

О. П. ПРИСЯЖНЮК

Національний університет державної податкової служби України

ДОСЛІДЖЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗАСАД БАНКІВСЬКОГО КАПІТАЛУ

Досліджено економічну сутність та особливості понять "капіталізація" та "банківський капітал". Здійснено теоретичний аналіз капіталізації банківського сектору як економічної категорії на підставі оцінки поглядів вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів.

The economic essence and peculiarities of "capitalization" and "bank capital" notions were explored. It was realized (accomplished, carried out) the theoretical analysis of the capitalization in bank sector (branch) as an economical category on basis of national and foreign economists scientists estimate.

Ключові слова: капіталізація, банківський капітал, банківський сектор, капітал, ринкова капіталізація, банк, капітальна база, банківська система, капітал банку, глобалізація.

Постановка проблеми. Глобалізація світової фінансової системи, а також універсалізація банківської діяльності, зумовлюють їх особливе місце і роль у процесах економічних перетворень. Зміцнення капітальної бази комерційних банків значною мірою залежить від зростання капіталізації банківського сектору та рівня достатності банківського капіталу в цілому.